

Цетиње, 20. марта

Аустрија је створила завјеру званичне Европе противу Црне Горе. Европа је, заведена од Аустрије, погазила сопствену изјаву неутралности у балканскоме рату. Одлучила се на корак, који ће будућа покољења, кад буду читала историју данашњег времена, испуњавати стидом. Стидиће се Европа, која је у рату хришћанског Балкана са Турском стала на страну потоње.

И зашто то чини? Из страха од европскога рата!

Аустрија је притиснула званичну Европу на боно мјесто. Запријетила је европским ратом. И да га не би било, да јој се учини све по вољи, да се учини и највиша неправда!

По вољи аустро-угарске монархије створено је питање аутономне Арбаније, па послје скадарско питање. Пристао је и Балкански Савез, сада једини власник Арбаније, ослобођене од Турске само заслугом балканских хришћанских краљевина. То Аустрији није било доста, већ је и са Скадром направила европску грађу. Тражи и њега за — своју Арбанију. Хоће да га отме прије но што је рат са Турском свршен. Прекршила је неутралност. Како Црна Гора држи Скадар у опсади, то је са њом заподједнут дипломатски спор. Нашло се много празних изговора, само да се омете пад Скадра. Измислило се да од бомбардовања страда становништво, трпи нечувене муке, да бивају рушене болнице, консулати. Ударило се у жице лажне хуманости и позване све европске задушне бабе да смајком Аустријом сложено заплачу за скадарским мученицима, за скадар-

ским „европским кварталом“! Не пролише толико суза за портатурским мученицима, нити се сјетише шта им просвјећени берлински савезници 1871. чињаху по Штрасбургу и Паризу!

Послије новинарских суза дођоше — ноте.

Једна од друге чудноватија, али свакој је сврха да се омете војничка акција противу Скадра. Прозрели смо шта и хоће. Види и сав културни свијет, да чине неправду. Одговарано им је одлучно, али учтиво. И на крају крајева Аустрија је изашла из стрпљења. Натуткала је званичну Европу на корак нечувен по неправди, упућена нам је нота, којом се од Црне Горе тражи да дигне опсаду Скадра, да обустави непријатељства и да повуче војску из крајева који ће припасти Арбанији.

Европа је стала у исти ред са Турском противу нас, противу Балканских Савезника. Од нас се тражи понижење, које никада нећемо допустити. Нама се наноси неправда, противу које ћемо се бранити до потоње капи крви. Ми смо још у рату са Турском, и никоме не можемо допустити да нам одређује круг за слободу акције противу ње. Никоме, осим ко званично изјави да постаје турски савезник. Ако Аустрија има рачуна да своју војску стави сада у редове Анадолаца у борбу противу крста и слободе, нека то чини; али просвјећена Европа мислимо да не чезне за таквом улогом.

Црна Гора продужава своју борбу са непријатељем док га потпуно не побиједи и с њиме мир не закључи. Добије ли непријатељ једнога или више помагача, у толико ће нам бити већа част.

тању игра такву улогу, на коју јој нико завидјети неће и која јој ни мало на похвалу не служи. У томе форсирању Аустро Угарска, за којом поскакују све друге велесиле готово без изузетка, и ако неке с устучавањем, да би пад Скадра спријечила, толико далеко иде, да се од разних притиска сад мисли да пређе чак и на демонстрацију.

Разумије се, све ово није ни мало утицало на братске и савезне српске државе и не скренуше с пута, не могов се одрећи од животних питања својих и живе се положити у гроб. Изабраше борбу макар и са много надмоћнијим од себе него да изврше саме самоубиство, на које су их прво у пријатељској форми, а доцније мал' не и брахијалношћу гурали они, који представљају „хуману“ и „просвијећену“ Европу.

Alea jacta est!

Аустрија и Црна Гора

Лист владе у Србији, „Самоуправа“, доноси на уводном мјесту овај чланак о сукобу Аустрије и Црне Горе:

Сукоб између Аустро-Угарске и Црне Горе, који је наступио и нежељено и неочекивано, не може се оправдати са гледишта међународних односа.

Прије него што је отпочето цернирање и бомбардовање Скадра, црногорска војна команда затражила је од скадарског команданта предају, само да се не би проливала крв. Опсађени командант одбио је предају — и тиме ставио до знања, да је спреман на све што га чека.

Исто тако, како ми знамо, саопштено је свима консулима у опсађеном граду, да могу из њега слободно изићи. Али су сви они ипак остали у Скадру, вољни и одлучени да дигну судбину и опсађене војске и народа у Скадру.

Убрзо затим црногорска војска заједно са српском приступила је још јачем цернирању града. Исто тако привучена је Скадру и она артиљерија која је кадра да саблађује и утврђења. И отпочело је бомбардовање града Скадра.

Ако је у огромном броју избачених пројектила, по који отишао и погодио ову или ону зграду, овај или онај кров — из тога се још не могу изводити и закључци да се у та мјеста баш и циљало.

Кад је ријеч о гађању и погодницама, да ли би се ико могао више радовати од артиљераца, када би свако зрно погађало управо у жељени циљ? Или је можда потребно, због оваких случајева, ипак доказивати да зрно, прије поготка, пада било ближе било даље, десно или лијево али скоро никад одмах у мету.

Али поред ових елементарних истина, има доказа и друкчије врсте, и то баш из тренутака када се ради бомбардовања Скадра улаже протест. Зар све то не бива и са Једреном? Или зар све то није бивало и са свима градовима који су били опсађивани!

Ако је потребно, што ми не одричемо, искрено жалити онај свијет што се налази у чврсто опсађеном Скадру, онда би то жаљење добило најбољег израза када би било упућено оној страни са које би задовољење могло најлакше и доћи. — када би било упућено Турској која је и иначе све изгубила, а Скадар не може за себе спасити никад и ни у ком случају. Нека јој се, дакле, саопшти жеља о предаји, пошто је одбрана апсолутно бесциљна, и одмах ће бити уклоњене све опасности и спасене све евентуалне жртве. А ово прије свега и највише због тога што је Скадар пошљедњи турски остатак још неодређене судбине, али о којој се већ одавно зна да више неће бити под знаком полумјесечеве?

А ако се на опсаду Скадра и његове заточенике жели гледати са војне тачке гледишта, ако се жели рећи да се та предаја не врши једино због војне части и сјаја оружја — онда се мора признати да је таква иста част и на страни побједилаца, и да се од њих са много мање права може тражити да одустану од онога што је крајњи циљ њихове напорне акције.

Што се тиче страних поданика у Скадру, увијерена смо да су сви они у по-

четку опсаде мислили и вјеровали да у том неће бити никакве опасности, те да су због тога и били пристали да са скадарским мјештанима дијеле судбину, али када су видјели да то није оно што су очекивали, — наступило је кајање и жеља да се одрекну те и такве судбине. Увијерени смо, да би влада Црне Горе, које им је то у почетку и нудила, доустила и сада још да као страни поданици изиђу из опсађеног Скадра.

Али у исти мах налазимо да је у сваком погледу неоправдано тражити од Црне Горе, да поред страних поданика пусти у слободу и опсађене Скадрани. Неоправдано је, јер се врло добро зна да су они дужни до краја подносити жртве са својом војском. Није могућно ни замислити такав факат ослобођавања, јер би он ишао једино у корист опсађених, а на несумњиву штету побједилаца, пошто би у слободу пуштени неборци, самим тим, учинили да опсађена војска добива њихову храну, а тиме и да опсаду продужује и предају одлаже.

А ако би се можда хтјело да то буде какав нов принцип у ратном праву, зар није вапијући грјех што се он примењује само и једино на Скадар, а не и на Једрене и друге опсађене градове из којих се туку и боре опсађене војске?

Али то и такво мишљење и те и такве принципе није до сада још нико заступао, па се они не могу одобрити ни Аустро-Угарској. Са гледишта међународних односа мора се претпоставити да је овакав захтев у исти мах и сметање Црне Горе да заузме Скадар.

И онај инцидент са бродом „Скадром“, који се одиграо у Медови, не даје ни довољно ни оправданог разлога, да се онако оштре мјере предузимају насрам Црне Горе. Кад би се баш и претпоставило да је све оно истина што се каже т. ј. да је црногорски командант пристаништа нагонно капетана и мриаре са „Скадром“ да спасавају даљенике у пристаништу — зар би то био поступак за љутњу, гњев и пријетњу? Зар једно исто срце које пуца од туге и крвави када је ријеч о онима у Скадру, да нема ни трунке милосрђа према људима који су исто тако од крви и меса, — према својим хришћанским ближњима? Овакво двојак понашање према људској невољи и несрећи не да се ничим ни бранити ни оправдати, јер оно несумњиво утврђује да такво држање и милосрђе са немилосрђем одређује други разлози и друкчије побуде!..

На пошљетку, и убиство католичког свештеника Палића потребно је ислиједити и пронаћи оне који су га убили, а исто тако и сазнати: зашто су га убили и какво је било његово понашање које је, ето, и до убиства довело. Тек послје истраге могло би се судити, и да ли је Црна Гора дужна казнити оне који су то дјело учинили, или то не мора учинити. Тек ако би Црна Гора одрекла заштиту праведно погинулом и заслужену одмазду злочинцима, могло би се од ње тражити задовољење.

Али и поред свега тога, на треба и не смије се једино заборавити (без обзира на кривицу или невиност), да се ово догађа у доба рата. Поред тога, треба само замислити, каква би задовољења и какве одмазде требало тражити за све оне православне свештенике, који су изинули у мирно доба, а чије убице не само што нису кажњаване, него су чак, за такве заслуге добијали и звања у чиновничкој хијерархији, као заслужену награду за своје подвиге! А њихови заштитници и вјерни браниоци, потиснути до сада на свима фронтима балканским, сједе у Скадру и чекају да им невољну судбину други збрану и одреде!..

Да ли смо нехумани када тражимо подједнаку мјеру и за католике и за муслимане, и за — православне?

Тек тада и у том случају имаће свака и своју ријеч и своју важност, а сваки корак човекољубља своју праву цијену, а не да се под његовим обликом крију друкчије намјере.

Утисак у Петрограду

На први глас да је Аустрија послала ултиматум Црној Гори, „Новоје Време“ од 12. марта пише:

„И тако Аустрија је послала Црној Гори ултиматум. У нормалним приликама

Рат на Балкану

Цетиње, 20. марта

И до сада је положај савезних балканских држава на бојном пољу био завидан, али падом Једрена престиж савезног оружја далеко је одскочио. Ако се буде ријешило да се ратне операције према Цариграду продуже, врло много ће значити што је падом Једрена ослобођено око 100.000 српско-бугарских војника, велики број артиљерије и другог ратног прибора, којим ће савезна војска навалити на Чаталџу, гдје су Турци и иначе потиснути, као и на Галипоље, гдје су сасвијем прибијени. Тако продужење рата неминовно мора довести до тога да савезна војска уђе побједоносно и у садашњу пријестоницу, као што се већ налази у првој турској пријестоници.

Пад Једрена такође ће утицати и на држање савезника према Турској, а нарочито у погледу склапања мира, на који ће се још чекати. Измијењеном ситуацијом на бојном пољу сасвијем је природно што се очекује да ће се савезници кори-

стити и што неће бити у толикој мјери попустљиви према побједићеној Турској као и до сада. Увијерено је, да се савезници неће задовољити предлогом за закључење мира, који је израђен од стране великих сила *прије* пада Једрена, већ да ће повећати своје захтјеве. То повећање састојаће се у томе што ће захтијевати да се границе прошире и да им се неминовно призна ратна оштета.

Али док се балканске савезне државе у томе погледу налазе у тако повољном положају, дотле је питање о будућој Арбанији, а нарочито о Скадру толико надувано, да се над Црном Гором и Србијом врши беспримјеран притисак само да би се одрекли од својих праведних и коректних претензија. Хоће на силу да се Црна Гора одбије од Скадра и да се Србији и Црној Гори наметне ничим оправдана самовоља великих сила, а поглавито Аустро Угарске. Да се то постигне, ни од чега се не преза и просвијећена и хумана Европа у томе пи-

одил би развидјети поводе ултиматума, какве задовољштине тражи Аустрија, на какве уступке може пристати Црна Гора. Али у садашњем стању ствари, свака зна, да је све то излишно и без сваког интереса. Дали су Црногорци убили католичког свештеника? Дали су нарушили међународно право према параброду „Шкодри“? Дали су бомбардирани аустријски консулат? Свакоме је јасно, да о тим споредним питањима не иде ријеч. Свакоме полигичару пуни су ценови повода: само треба да је ту одређена циљева, а повода ће се наћи. Још је Фридрих Велики рекао: „Ја захваћам земљиште сусједу а посао је мојих јурита, да то обуку у дипломатску форму“.

„Аустрија је чврсто ријешила, да захвати Скадар. Послије комедије „арбанашког конгреса“ јасно је да нема Арбаније и да је неће бити; него је ту маскирана аустријска окупација, слична оној у Босни и Херцеговини. Ми смо већ имали једног министра спољних послова, који је погнуто заслужио титулу Босански. Сада ћемо имати и — Скадарскога. Наравно, то не звучи тако гордо као гроф Италијански или Дибич Забалкански — али од судбе и од последица сопствених погрешака немаш куд утећи.

„Назад четири године даровали смо Аустрији Босну; наши дипломати правдали су се, да они нијесу криви, него да су морали исплатити стари дуг самога Горчакова. Давши Босну, руско јавно миље покушало је да одахне као дужник који исплаћује последњи дуг. Али се судба над нама горко насмјала: дугова више немамо али подносимо Аустрији Скадар на истом сребрном послужавнику, на ком смо јој ту скоро поднијели Мостар и Сарајево.

„Словени су пролијевали крв; Словени су истрошили ни издалека богате силе; а Аустрија ће уживати плодове њихових побједа. Честитамо сјајни успјех, господо дипломати!“ (Наш је курсив. У. Ц. В.)

Исти лист од 13 марта доноси:

„Савет Општества Словенске Узајамности“, у изванредном засидању од 12 марта 1913, под председништвом А. А. Столипина, просудивши питање о најжачоснијем и увредљивом за достојанство Русије обрну у политици аустријској, изазваном последицама руске демобилизације, донио је одлуку, да путем штампе распространи овај позив:

„Још јесенас ни за кога није била тајна намјера војних аустријских кругова, да изазову рат с Русијом као и њихово рјешење, да одложе непријатељства до прољећа, као за њих најповољнијег доба. То нијесу крили у Аустрији ни штампа, ни друштво, и услед тих пријетња били су задржави у строју руски резервисти. Сада наступањем опаснога рока те пријетње биле су судбоносно заборављене, и на мирне кораке Русије Аустроугарска је одговорила нечувеним изазивањем. Само патриотизам руског народа може довести у равнотежу неповољни одношај сила, постигнут несрећним уступкама владе; само несумњива очевидност, да је народ готов до краја испунити своју дужност и да не може претрпјети понижење Русије; само громка одушка

огорченог одушевљења могу дати влади неопходну ојору, да може промијенити курс како треба, и неопходну силу и смјелост, да подигне глас да застави непријатељска настрана. (Наш је курсив Ур. Ц. Вјесника.)

„Општество Словенске Узајамности овим се обраћа руским људима свих партија и свих праваца с позивом, да не заборављају, да је расправа са црногорском војском наоружаном руским оружјем, ученом руским учитељима, издржаваном дијелом руским средствима — расправа са руском војном силом, те Општество Словенске Узајамности моли руске људе свих партија и свих праваца, да се сјете руске дужности и обране увријеђену руску гордост“. (Наш је курсив У. Ц. Вјесника.)

У истом броју „Н. Времена“ А. Столипин пише:

„Осим свега другога сама околност, што са грчким транспортима, који возе српску војску из Солуна за Скадар, иду и два одреда руског Црвеног Крста, даје нам право да протестирамо против демонстрације аустријске флоте. Ми смо се већ навикли, како ријечи и поступци аустријске владе не одговарају једно другоме. Да споменемо само јучерашњу лекцију. Објављује се споразум о демобилизацији. С наше стране пружамо рускоме частолубљу малу утјеху објављујући како је Аустрија обећала, да неће чинити притиска на Јужне Словене. У истом часу аустријска официозна штампа угони у лаж руску владу; и да се не ограничи на саме ријечи, шље флоту и ултиматум Црној Гори. Не знам у колико је истина, али у иностраним дипломатским круговима овај аустријски поступак овако се тумачи: аустријски посланик у Петрограду телеграфски је запитио у Бечу одобрење оног услова, којом би се цијеном могла купити руска демобилизација. Пошто посланик није добио одговор из Беча, он је на свој риск дао обећање, да се неће типати Јужни Словени. Овај лукави и издајнички поступак бече владе према својој дипломатској представници врло је карактеристичан. Жртвом једнога чиновника, који се може с времена нечим другим задовољити, уклања се опасност од 360.000 војника, који се отпуштају кућама. Како су Аустријанци умјели ово лијено искористовати! Како изругавање над Русијом, каква ли тренутна промјена тона! По првове утиску могло би се помислити, да је Аустрију обухватило лудило; али су они добро проучили нашу психологију, они шилу наше попуштање до потоније граница, до праска, задржавајући могућност у критичном тренутку учинити корак назад — увјерена да ћемо се тим задовољити. Зашто им је баш Скадар потребан? Зашто су уступили Баковицу а у питању Скадра иду вратоломице? Није питање о Скадру, него о великој моралној побједи, која би уништила стотине година рускога престоја, и очигледно доказати Словенима, да Русија није имала силе, да се заузме за Црну Гору у питању народног живота и части династије црногорске, што би значило спустити руску заставу у тренутку побједа Словенства. Ону Црну Гору која је од времена Петра Великога по-

звик, који је мало већ познавао; а при том водио је разговоре и о државним пословима.

Да би колико год задовољили болесника, један рођак Суворова молио је цара, да пиље код болесника лекара Грифи и овај је долазио сваки дан по два пута казујући, да га је сам цар послао. Ово је чињено због тога што је Суворов високо цијенио цареву пажњу у свему.

На неколико дана пред смрт посетио је Суворова пјесник Државин с којим се одавно налазио у пријатељским односима. У разговору Суворов је шаљиво запитио пјесника какву ће му написати епитафију. «По мојему мишљењу не треба много ријечи. Довољно је рећи «овдје почива Суворов». Господе, боже како је то лијепо», изговорио је Суворов, слабом гласом, стискајући пјеснику руку. Ова мисао тако се допала Суворву, да је пред смрт неколико пута напомињао својему рођаку: «Митјуша, немој шарити моју гробницу епиховља. Само напиши: «Овдје почива Суворов.»

Болест је довршила живот великога војсковође. Маја 6-га, у два сата послје подне, тихо и при честој свијести, отишао је у

лагала наде без прекида на саму Русију; ону Црну Гору, која је крвљу својих витезова служила Русији; ону Црну Гору, која је драги камен словенских врлина и символ витешке неустрашимости. — О, њу заслужује срушити! Није ствар у неколико квадратних километара земљишта нити у каменитим зидинама тврђаве, него у туговању над вјером у Русију, у грубом и злурадном изручавању диетијастих нада последњих ритера, последњих вјерних.

„Такви се не могу кућити за новац, нити пријетњама застрашити, нити ујорношћу слошити, него је само оставало: о, љубават предмет њихове вјере и насмјјати се над њиховом обманутом љубављу“.

Словени у Аустрији и Арбанаси

У спљетској „Slobodi“ изашла су два лијепа чланка о држању Аустрије према Словенима и према Арбанасима. У првом чланку, „Словенска Аустрија“ износи како Аустрија не да Црној Гори Скадар и ако Славени аустро-угарски, без изузетка, симпатишу са балканском браћом и лично ваће кад Скадар буде олеп српски. Тим поводом истиче да су Славени у дунавској царевини јача половина, али ипак зато они не зановиједају, нити се слушају и тако подсећају на индиску већину у Индији и ронску већину у старом Риму.

У другом чланку „Славенски соколаши и Арнаути“ овај орган хрватске народне напредне странке излаже овако:

Арнаути нијесу једна од осам народности признатих у овој Монархији.

Аустро-Угарска је у погледу рата српско-турскога неутрална.

Ти Арнаути држе на аустријскоме територију конгрес, који се другим и не бави него тиме, да се отме Србији и Црној Гори неколико вароши што су их Срби и Црногорци у рату и по ратноме праву отели Турцима.

Немамо ништа против тога, што су занимани фактори допустили, да се одржи тај конгрес у Трсту. Да смо ми ти занимани фактори, били бисмо пром слили, да је неупутно допустити ту протусрпску манифестацију таман на прагу Монархијиног Југа, који је листом српски или хрватски.

Господа су одлучила, да га допусте, а ми бисмо се с једне стране и томе били могли порадовати промишљајући да је Метернихов дух послје сто година може бити опрхнуо са Дунава, те да се Монархија тако рекућ анлифицира.

Свака глава смиса да мисли, како хоће. Све што ко мисли, може слободно исканивати.

Ми смо, како је познато, неправљиви идеалисте и оптимисте и готово смо почели вјеровати у то како смо били повјеровали, да се Хрватској враћа устав. — што данас имаду Персија и Турска — и како ћемо повјеровати у оно још неколико бугада, које ће у становатим размацама времена падати међу овај лавковјерни народ, па олет остајати она традиционална на врби свирала.

Тај идеализам је један наш велики непријатељ, јер нас увијек подржава животу варавим љековима, који само то имаду да живот продужеју у једнаком куберењу, али у непрестаној нади, да ће нас наш лијечник ипак излјечити.

Увјерити се о неизљечивости болести, ипак је један корак напријед, а кадикад корак к оздрављењу.

Нек само новим разочарањима руше ту вјеру у љекове и љекаре, а здрав на-

вјечност један од највећих војсковођа, генералисимус Суворов. Деветого маја Суворов је сахрањен. У 8 сати у јутро почели су долазити генерали, сенатори и инострани посланици. Според куће, по бријегу Крјукова капала, били су упоређени баталеони пјешадије. Пошто се свршила у кући молитва почео је износ. Најпирјед су официри носили јастучиће са орденима. Кад су износили скрињу ивјесеу је могли проијети кроз уска врата, те су је морали спустити са балкона. Кад се скриња показала на улици ударили су добоши, а солдати су узели на молитву. Послије тога скрињу су метнули на кола, која су била упрегнута су шест сијерих коња у короти. За орденима одили су архијерејски пјевачи: за њима бијело свештенство: из ових дворски пјевачи у црно обучени, дворски свештеници и архијереји с монасима; а за овима чланови св. Синода. Скрињу су прагали рођаци и познаници покојникови. За спроводом одили су три баталеона војске и тонови. Велика маса народа стојала је са обје стране Садове улице и Невскога проспекта и одила је у спроводу. И по прозорима и по крововима кућа изишао је велики број гледалаца.

родни организам знаће зар и сам, да нађе у себи оне природне сокове, који збиља оздрављују болника.

Зато будимо захвални и оној господи која су исходила, да се забрани свесоколсим слет у Љубљани.

Нек се не допусти, да се у Љубљани састане конгрес гимнаста Славена. Могла би се ту наћи на окупу хиљада словенске младости и у тој обијесној младости на поглед оног црвеног мора соколских кошуља могла би се породити светогрдња мисао:

„Још нас има. Млади смо и силни“.

Наши муслимани и рат

Упитан, како је дјеловао балкански рат на босанске Муслимане, Смаил-ага Ћемаловић, вође демократске странке, одговорио је с пуно њему својствене искренности: „Дјеловао је поразно. Наш је свијет имао још увијек наде, да ће Турска ојачати и помоћи му ма кад. Једна илузија, једна врло велика илузија, али поред свега тога ипак појмљива. Ви знате, да су не само муслимански дио, него и остали елементи нашег народа у Босни и Херцеговини на ниском степену праве националне културе. Најјача потврда вам је за то у томе, што се у нас још све управља према конфесијама — узред речено, једна ствар, која је влади врло добро дошла, — и што је чак и национално осјећање често пута условљено у њој. Чак и у политичком животу, гдје има толико разних и разнородних интереса, ми се стално групишемо само по конфесијама“. Настављајући даље, он нас је упозорио на ову ствар: „Овај рат унотребиде су језуите, који, као што добро знате, лове само у мугном, у своју корист, рачунајући највише с тим вјерским осјећајима нашег елемента. Они су, не гајећи задњих намјера, настојали распалити вјерску мржњу наших Муслимана према Србима, главним факторима балканског савеза, и покушали покидати све природне везе, које нас спајају с њима. Хтјели су да представе Србе не противницима Турске, него противницима Ислама. И да вам истину речем, они су у томе имали прилична успјеха. Маса је маса, она не види никад даље од неколико корачаја. Међутим код интелигенције, код оне што представља снагу и понос народни, настојање им је остало потпуно јавово. Ја не знам, да је и један од толико мени добро познатих Срба Муслимана, поводом овога рата постао колебаљив у свом националном осјећању. И будите увјерени, да се ми мало не плашимо тог њиховог успјеха. Политички су успјеси врло пролазне вриједности, док су успјеси наши, основани на солидној темељу, успјеси национализирана културне тековине трајне вриједности. Наш је рад прилично новог датума, а ми ипак имамо већ неколике стотине ђака са чисто српским осјећањем, и нешто успјеха и међу грађанима. Ми се нећемо да обманујемо и признајемо, да још немамо правих, круних успјеха; међутим смо увјерени, да ћемо живко радећи даље у овом правцу кроз неколико имати толико потребних снага, да ћемо моћи бити сигурни за будућност“.

На питање: што мисли о будућности Муслимана у Србији, одговорио је ово: „Ја сам увјерен, да ће Муслимани у Новој Србији као вјерска група живити као и до сада. Они, што се тиче вјере, неће ни најмање осјетити, да се не налазе под Султаном; јер колико ја познајем одлучујуће факторе у Србији, они се сви др-

Цар Павле стојао је на коњу на углу Невскога проспекта и Гостинога двора, према Публичној Библиотеци, и жалосним лицем чкао је спровод. Из цара стојао је генерал-мајор Зајцев. Кад је процесја дошла според цара, цар је учинио војничку почест, и послије скинуо капу, прекрстио се и рекао: «Опростити, опрости... Мир праху великана!» Чувши за собом плач, господар се окренуо: «Зајцев, ви плачете? То је похвално од наше стране. Ви сте га љубили». Из царевих очи текле су сузе.

Спровод се прижакао Александровској лаври, гдје се зауставио, јер се мислило да кола, са високим балдахном, неће моћи уљећи кроз врата. «Не бојте се, проћи ће... он је свуда пролазио», завикао је један стари подофицер и доиста кола су прошла.

Суворов је сахрањен у лијевоме крају Благовјештјевске цркве Александровске лавре. На надгробној плочи налази се натпис: «Здѣсь лежит Суворовъ» (Овдје почива Суворов).

Из „Ниве“ број 1. године 1897.

М. Драговић

ПОДЛИСТАК

Пошљедњи дани Суворова

— А. Т. Шудловски —

(2)
Цетого дана дошао је код Суворова његов друг Ростопчин. За дуго није могао Суворов разумјети зашто је Ростопчин дошао. Напошљетку нареди да га позову. Кад је Ростопчин предао Суворову орден св. Лазара, и писмо од краља францускога Лудвика XVIII, који је тада живио у Митави, узео је орден и заплакао. У писму краљевом, између осталог, налазиле су се и ове ријечи: «Јуначке, прими знакове ордена несрећнога краља. Цета би сумњиво зао удес, да је могао слиједити за побједоносним барјацима великога Суворова». Суворов је разврнуо орденску ленту и запитаво од куда је. За тим је изговорио са шаљивим осмјејком: «Јесте ли правилно прочитали? Француски краљ мора бити у Паризу, а не у Митави.»

Здравље Суворова одило је све на грђе. Кад и кад би се попридигао, те су га у носачи возили по соби, а ради прекрцања времена продужавао је учити турски је-

же високо културног принципа: брат је био који вјере био. Од њих ниједан није верски фанатик. Ја сам према том више него увјерен, да ће Муслиманима у Србији бити врло добро. Нарочито Муслиманима, који говоре српски и представљају један дио нашег народа.

Турска влада се уздала у Арбанасе

Дописник талијанског листа „Коријере дела Сера“ разговарао се ових дана са турским великим везирем, Махмудом Шефкет пашом, и том је приликом велики везир рекао:

Ко би мога прије три мјесеца и помислити, да ће Турска бити у тако тешком положају, у каквом је данас! Ми смо се много уздали у Арбанасе; надали смо се да ће они моћи не само да даду так отпор, него да нас помогну да сломимо Србе. Од свега тога ништа. Арбанаси су победијени као да су били везани. Срби су их просто као од шале победијели. Па и сада када смо очекивали побуну у Арбанији, као што ми је говорно и аустриски посланик Палавичини, од ње и опет ништа. Да је та побуна букнула, помогла би нам у толико, што би Срби морали своју војску око Једрена да повуку и да је упуте у Арбанију. Тада бисмо ми са Бугарима лако изишли на крај. Али ваља да је Алах тако хтио. Мораћемо да закључимо мир па да се поветимо другим пословима, у којима лежи спас наше отаџбине.

Тежан положај у Цариграду

Из Цариграда јављају како данас тамо влада тишина, али та тишина јако подсећа на тишину пред буром. Велики везир Шефкет паша страховито је опао и постарао се, иде као утучен. Младотурски комитет с једне стране, а војна лига с друге стране сметају Шефкету у сваком му раду. Младотурци наваљују на њега, да гони њихове противнике из војне лиге, а војна лига тражи од њега, да се ослободи младотурског утицаја. У таквим приликама Шефкет, наравно, не може ништа да учини. Но док је на цариградским улицама мир, дотле је на министарским сједницама стално бора. То се чују општи говори не само против противника младотурских, него и против Европљана, па и против султана. Ту се често дижу велики таласи, али се још нијесу прелили на поље. Но није ни то далеко, јер се ближи бора.

Младотурци љути због својих неуспјеха како на бојном пољу, тако и на дипломатском, хоће да се свете својим личним противницима. Ради тога су готово сви цариградски затвори пуни. Било је чак и убистава; неколико опозиционих новинара платило је главом. Младотурци мисле, да ће тако моћи очувати своју владавину, али тим начином само подстићу бурну, која тек што није избила.

Арбанаско питање

„Frankfurter Zeitung“ јавља из Лондона: Поклисарска реунија споразумјела се до сада о сјеверним границама Арбаније. Ове ће границе бити шљедеће: Од ушћа ријеке Бојане ићи ће граница долином ове ријеке тако, да Тарабош припадне Арбанији. Од Зогаја на Скадарском Језеру ићи ће граница преко језера до затона Клименти, а онда даље до Гусиња и Плава, које припада Црној Гори. Разводницом између Лима и Дрина ићи ће граница до Бакова, које припада Србији. Одатле ће ићи граница Бијелим Дрином западно до Призрена, а одавде подручјем Љуме до испод Дибре, а онда долином Црног Лима; а само мјесто Дибра остаје Србији, док племена Дибра и Љума остају Арбанији. Даље иде граница Црним Дрином до Охридског Језера.

Рајтеров Биро дознаје, да је сједница поклисарског састанка, што се одржала ових дана, формално прихватила предлоге Аустро-Угарске о сјеверној и северо-источној граници Арбаније. Заступници су велевласти у Биограду и на Цетину упућени, да српској и црногорској влади саопште тај закључак. Очекивало се да ће се расправити и питање о јужној граници, али за то није достало вријеме. Ова ће се тачка ријешити у наредној сједници. Вијећање је потрајало подуже. На почетку сједнице разложио је румунски посланик др. Мишу назоре своје владе о Куцовласима и њиховим интересима у освојеним крајевима, нарочито у јужној Арбанији.

Фра Андио Палић

Под овим насловом „Наше Јединство“ доноси:
„О њему чује се да је бунео Арнауте, рашта је власт црногорска наредила, да га уапсе, да му суди суд. Путем је

хтио да побјегне, а жандар у њ испалио хитац, и убио га.

Према овоме не зна се је ли, ради цркве и реда св. Фране, боље или горе да га је овако нестало. Одговор је у списима црногорских власти, чиме је био оптерећен. Али ако је био крив ради онаких злочина боље да је овако све свршило, без процеса и без стријељања, а убио га није нико него — закон.

Занимљиво је како је ради овога фратра цинкула и штампа јеврејска Пеште и Беча, те протестанска Берлина. Никада Јевреји послје Тита који им је разорио Јерусалим, ни Протестанти послје 40 000 поклатах Хугоноти — нијесу се овако узрујали и огорчили, и расплакали, као за овога фратра Анђела.

Напротив католички архиепископи Призрена (Скадра) и Бара мудро шуте, а ватикански „Osservatore Romano“ и одвише је опрезан, да што рече. По свој прилици духовни старешине фратра Анђела нијесу на чисто је ли он погинуо као праведник, или као кривац. Јели он злогласан, без квалификација које му даје јудејско-протестантска штампа, да постаје гласовит, јер га та штампа, као нека света конгрегација, проглашује мучеником, па не фали већ да га Прес-Биро дворског савјетника Конија у министарству спољних послова у Бечу, сада, мимо Ватикана, прогласи и блаженим, а могао би и правим, светим заштитником нове Арбаније.“

Уз то се износи да отац „фра“ Палић није био ништа друго него — официр!

Велесиле и рат

Предлог велесила о условима мира
Цариград, 17. марта. — Ушљед незнатних разлика у инструкцијама амбасадора саопштење услова мира Порти није се могло данас учинити.

Вијести из Србије
Биоград, 17. марта. — Велесиле су предале данас исту ноту као и на Цетињу. — Посланик Спалајковић приспио. — Скупштина сазвана за 3. април.

Предаја услова мира
Цариград, 18. марта. — Данас послје подне амбасадори су имали састанак код Палавићинија ради расправљања о саопштењу које ће се имати учинити Порти односно услова мира. Није још сигурно да ли ће се заједнички извршити сјутра. Према сигурним обавјештајима, граница коју тражи Бугарска није Сарос-Мидија, већ Енос-Сарос-Мидија. Ако се то потврди, то је министарски савјет одлучио да се тај предлог одбије као и ратна оштета.

Заједничка нота
Цариград, 18. марта. — Палавићини је предао министру иностраних дјела заједничку ноту у присуству осталих амбасадора. Потом се предлаже граница директна линија Енос-Мидија а не као што се прије држало током ријека Марице и Ергена. Велесиле изјављују да не могу подржавати тражење ратне оштете. Остале тачке истовјетне су. У саопштењу које је учињено савезницима тражи се да се прекину непријатељства тек се усвоји основаца мира.

Одговор Турске на ноту
Цариград, 19. марта. — Тврди се, да ће већ данас Порта одговорити на ноту и да ће усвојити предлоге.

Демонстрације противу Црне Горе
Лондон, 19. марта. — Идућа сједница амбасадора биће у сриједу. — Све велесиле су пристале на морску демонстрацију противу Црне Горе и ако све неће судјеловати.

Мир у изгледу
Лондон, 19. марта. — „Рајтер“ саопштава да је одговор савезника на путу за Лондон. Држи се, да је постигнут споразум у начелу с извјесним резервама односно Скадра, Егејских острва и ратне оштете. Држи се, да је граница бугарско-турска предложена од велесила Еноса-Мидија усвојена с промјеном односно тачке кроз коју ће проћи између Еноса и Мидије. Др-

жи се, да је мир близак. На данашњој сједници амбасадора присуствовао је и руски посланик, који је у потоње вријеме био болестан.

Србија и Црна Гора
Лондон, 19. марта. — Све су силе одлучиле да изврше морску демонстрацију против Црне Горе. Очекују се бродови италијански, француски, енглески и аустриски. Русија неће послати бродове у воде црногорске, али одобрава заједничку манифестацију. Њемачка не шаље такође стога што нема у близини бродова. Црна Гора и Србија још нијесу званично одговориле на скорашње кораке односно Скадра, али су полузванично саопштилe да се морају споразумјети са савезницима. „Рајтер“ сазнаје да Србија посредује код Црне Горе с тим да је убједи, да не изгуби симпатије велесила. Србија, обавјештавајући велесиле да и ако живо жели да с њима остане у најбољим односима, ипак мора помагати Црну Гору до закључења мира.

У Турској не вјерују у брзо закључење мира
Цариград, 19. марта. — Послје одласка амбасадора министар иностраних дјела приступио је изради одговорне ноте. Одговор ће се предати прекојутра. Званични кругови отворено изјављују да вјерују у брзо закључење мира.

Аустриска ескадра у нашим водама
Беч, 19. марта. — У циљу судјеловања у морској демонстрацији, коју су велесиле одлучиле како би силом постигле, да се њина рјешења поштују, већ су издане нужне наредбе како би аустро-угарска морска ескадра одмах отпловила у црногорске воде.

Порта усвојила предлоге велесила
Цариград, 20. марта. — Порта је јутрос предала свој одговор Палавићинију, којим се потпуно усвајају предлози велесила.

Пад Једрена

Улога Срба при заузимању Једрена
Биоград, 15. марта. — У јуришу на Једрене учествовале су двије дивизије српске војске, и то тимочка првога позива и дунавска другог позива са цијелом својом коњицом, понтонским и санитетским треновима, укупно 64.000 људи. Осим тога, као засебну помоћ Србија је дала опсадној команди десет тешких опсадних топова; 8 хаубица од 15 см. и 16 топова од 12 см са цијелом послугом.

Та је артиљерија била од пресудног значаја. Сва је српска војска узела најактивније учешће у јуришу. На сјеверном и западном сектору јуришем су заузеле, и то од тимочке дивизије Могиле, Тифлик, Екшекали и т. д.; од дунавске дивизије очајним јуришем заузет је чувени Папаз—Тепе. Сва су ова утврђења у исти мах и најмодернија на Једрену.

Понуда предаје
Биоград, 15. марта. — Командант Једрена понудио је предају града команданту српских трупа генералу Степи Степановићу. Он је упутио парламентарара бугарској команди, пошто се српска војска налази у улози савезника.

Срби у Једрену
Биоград, 16. марта. — Врховна бугарска команда обавјестила је ђенерала Степановића да ће повраћај помоћних српских трупа почети 16. марта, пошто нијесу више од потребе. У борби код Једрене 13. српски пјешачки пук имао је одлучни успјех: трећи и четврти батаљон тога пука не само да су одржали своје положаје супрот страховите турске ватре, него су пошли и напријед потиснувши непријатеља. Српски су губитци знатни.

Послије пада Једрена
Софија, 17. марта. — Шукри паша са седам других ђенерала и официри-ма свог штаба у пратњи придоданих им бугарских официра приспио је јутрос у четири сата. На станици га је дочекао командант. Узбуђење заробљеника било је дирљиво. Командант, хвалећи јунаштво браниоца Једрена, пожелио им је добродошлицу дирљивим ријечима, иза чега су Шукри и његови другови одведени у мјесто заробљења. „Мир“ изјављује да пад Једрена не уклања све препреке за закључење мира, јер главна препрека није био отпор турског гарнизона него држање Европе, које је анкуражирало Турке. Ако Европа стварно жели мир то треба да рашчисти с турским илузијама, иначе не остаје друго него да се опет прибегне оружју.

Исход борбе код Једрена
Софија, 17. марта. — Бугари су у тродневној борби код Једрена имали око 11.000 мртвих и рањених, а Срби 1200 мртвих и рањених. Заробљено је 60.000 Турака, од којих су 820 официра, међу којима су 13 генерала. Заплијењено је 650 топова разног калибра, 58 митраљеза, 10 застава, један балон, знатна количина оружја и муниције артиљериске и пјешадиске и осталог прибора.

Честитке Краљу Петру
Биоград, 18. марта. — Краљ је примио од Краља Фердинанда депешу, којом му топло благодари на братској помоћи српске војске при заузећу Једрена. Краљ непрекидно добија честитке из главнијих руских градова и од стране разних удружења којима му се честита на јуначко држање српске војске код заузећа Једрена.

Српски губитци
Биоград, 18. марта. — Срби су имали при заузећу Једрена 900 мртвих и више од 3000 рањених. Ово су званични податци.

Спор Бугарске и Румуније

Прва сједница конференције
Петроград, 17. марта. — Прва сједница бугарско-румунске конференције биће у понедељник.

Састанак делегата
Петроград, 19. марта. — Вечерас је била прва сједница румунско-бугарске конференције.

Аутономија Арбаније

Јужне границе Арбаније
Лондон, 16. марта. — Амбасадорска конференција дискутовала је јуче о јужним границама Арбаније не донијевши никаквог ријешења.

Грчки предлог о граници
Лондон, 17. марта. — „Рајтер“ сазнаје да Грчка пред аже границу испод Шимаре на Тепелени, затим током ријеке Вогиузе до Клисуре, па врховима планине у Дангли и долинама Девола Шкумбори до Охридског Језера. Амбасадори нијесу још ништа ријешили по томе питању, али према предлозима неких велесила двије трећине земљишта којег Грчка тражи са 252000 Грка и 141000 мухамеданаца припашће новој Арбанији.

Дука Монпасје и Кемал у Риму
Рим, 19. марта. — Из Бриндизи се јавља да је дука Монпасје с Исмаил Кемалом и осталим члановима привремене владе прошао за Рим.

† Грчки краљ Борђе

Погреб убијеног краља
Атина, 19. марта. — Излагање краљевог тијела прекинуто је вечерас. Хиљадама странаца дошло је да присуствују погребу.

Нашљедник Александар у Атини

Атина, 19. марта. — Нашљедник српски приспио је. На станици га је дочекао краљ, који му је дао ленту Св. Спаситеља.

Распуст резервиста у Србији

Дјелимично распуштање трећег позива

Биоград, 19. марта. Резервисти трећег позива 8 пјешадијског пука пуштени су кућама; у брзо ће се пустити и остали резервисти трећег позива. Рекрути долазе 7. априла.

Бојеви пред Цариградом

Непријатељства трају

Цариград, 17. марта. Званични војни билтен доноси, да је била мала артиљеријска палба на Чаталци. Непријатељ је напао на положаје код Бујукчекмеце и потиснуо један батаљон који се тамо налазио, али у зору ушљед контраатака, потпомогнут флотом, непријатељ је одбијен. Непријатељев покушај напада на Мурадтепе пропao. Код Булаира мирно.

Бој код Бујукчекмеце

Цариград, 17. марта. — Према званичним подацима био се јуче жесток бој код Бујукчекмеце, који се свршио поразом непријатеља.

Одлазак ђенерала Димитријева

Димитријев напустио Петроград

Петроград, 19. марта. — Ђенерал Димитријев отпутовао је за Једрене а затим на Чаталцу, испраћен одушевљеним поздравима огромне масе свијета.

Испраћај ђенерала Димитријева

Петроград, 19. марта. — При одласку ђенерала Димитријева на станици су били Бопчев, Данев и шеф руског ђенералног штаба ђенерал Шилински, много официра и војних депутација. Ђенерал је бурно поздрављен.

Вијест Бугарске Агенције

Нове бугарске побједe

Софија, 19. марта. — Прекјуче послје подна непријатељ у јачини три дивизије наступило је из Бујукчекмеце дуж фронта Фаназакрис и Кумбургаса против десног крила бугарске војске на Чаталци. Наступање непријатеља било је заштићено артиљеријском палбом с осам ратних бродова, који су се налазили пред Кумбургас Састеро, али је било врло брзо обустављено успјешном палбом пјешадије и артиљерије бугарске. Пјешадија бугарска је затим извршила контраатак на бајонет и принудила Турке на одступање. Турци су се повукли у нeredу, оставивши на бојишту знатан број мртвих и рањених. Јуче у јутро један се батаљон упутио пут села Арнауткеј, али ушљед артиљеријске бугарске палбе био је приморан да одступи у паници. У исто доба других осам непријатељских батаљона са митралезима наступили су из Кумбургаса пут Јалоса, али ушљед бугарске контраатаке морали утећи. И ове је такође помагала артиљерија са шест ратних бродова.

Ђенерал Вазов војсци

Софија, 19. марта. — Ђенерал Вазов, командант једренског гарнизона, упутио је трупама источног сектора шљедећу дневну наредбу: У нападајима противу истакнутих непријатељских положаја и појаса тврђава ви сте покрили Бугарску славом, а нашу војску лаворовим вјенцима. Свијет ће вам се дивити, племенити синови бугарски. Ви сте могли за тридесет сати да освојите једну од најјачих тврђава. Једино ваше лавовско јунаштво могло је савладати жестоки отпор непријатељев и ваша љубав наспрам отаџбине могла вас је подржавати, те да постигнете тријумф у току овим непрекидним борба. Ви сте придали још једну славну страницу нашој повјесници. Ја вам захваљујем и гордим се што сам ваш шеф. Гордим се што сам Бугарин и захваљујем шефовима артиљерије и пјешадије, који не само да су извршивали него су често пута унапријед погађали моје жеље и наредбе.

Одговор савезника велесилама

Софија, 19. марта. — Одговор савезника на предлог велесила предаће се вјероватно сјутра.

Дневник

Парастос грчком краљу. Данас прије подне приређен је у манастирској цркви парастос убијеном грчком краљу Ђорђу, кога данас у Атини на свечан начин сарађују. На парастосу чиновнијствовао је Његово Високопреосвештенство г. Митрополит Митрофан уз асистенцију овдашњег свештенства. Парастосу је присуствовао Његово Величанство Краљ са свима члановима Краљевске Породице. Још су на парастосу били чланови Краљевске Владе, дипломатски кор, државни великодостојници, чиновници и грађанство.

Отпоздрав из Софије. На телеграфску честитку, коју је председник пријестоницке општине упутио председнику софијске општине, стигао је од Софијског кмета г. Гешова овај отпоздрав:

„Много захваљности грађанству пријестонице за горуће поздраве због херојске подвиге нашег народа. Ти срдачни поздраву у толико су нам драгоцијенији што потичу од нашег савезника, чија је историја пуна сличних херојских подвига“.

Нов окршај. У понедељак прије подне турска посада на Тарабошу покушала је да навали на она одјељења наше војске што су под Тарабошем, али јој је тај покушај осујећен: Наша војска се снажно одупрла и сузбила послје дужег окршаја непријатеља и том приликом га знатно потисла. Поред теренског губитка непријатељ је имао и знатне људске жртве. Наши рањеници из тога окршаја синоћ су пренесени на Цетиње.

Рањени официри из Србије. Од како је војска из Србије избила на Јадранско Море, официри и војници из Србије су били врло чести гости наше земље. Долазило их је на Цетиње, а нарочито у Бар и Улцињ. Било их је који су на Цетиње долазили ради службених послова, било их је који су долазили ради одмора, као год и оних који су се враћали у ужу отаџбину на одсуство. Било је и два војника који су у овдашњој болници били на боловању, као год и оних, који су из Србије долазили да виде и обиђу, било приватно било службено, војне обвезнике. Синоћ је пак на Цетиње донесен и у државну болницу смјештен рањени официр г. Блашковић, артиљериски капетан, који је био са својом батеријом на Бардањолу. Г. капетан Блашковић рањен је врло лако у ногу и како је рана врло лаке природе извидале се врло и брзо. Желимо му што скорије оздрављење.

Нове марке. Јуче су пуштене у течај нове поштанске марке свију врпедности, као год и дописне карте. Досадање марке повучене су истог дана.

За наше војнике. Г. Ђа Милица В. Иванишевић, гајећи племените осјећаје наспрам Цетињана, послала је сто перпера команданту цетињског батаљона, да би почастио цетињски батаљон, који се налази на Боботу под Тарабошем. Овај племенити чин заслужује сваку похвалу и признање у толико прије што је усамљен.

Судбина Скадра. Претресајући у уводном чланку знаке мира, „Самоуправа“ о Скадру вели ово: „Што се тиче Скадра, држимо да ће и ако су Велике Силе ријешиле да он припадне Арбанији — послје његова пада и освајања поново бити изнесен на претрес ради доношења дефинитивне одлуке о њему, када ће се нарочито узети у обзир: да ли је тај град потребнији Црној Гори за њезин даљи рад и развитак, или Арбанији, која се тек сада кује и ствара, и о којој се не зна да ли га је тако скупо заслужила као што је, без икакве сумње, Црна Гора“.

За Црну Гору. У Одеси је прошле недеље било приређено јавно предавање о прошлогодишњем ратовању балканских држава против Турске. Предавање је приредио ратни дописник „Одеског Листока“ Жемушкин. Предавач је своје предавање завршио ријечима:

„Сада када је свршен рат између Турске и балканских држава и свршен са сјајним резултатима за балканске народе, јавила се Аустро-Угарска монархија са својим спекулативним рачунима. Она жели да плодове балканских савезника умањи, нарочито Србије и Црне Горе. Русија, то не смије допустити. Она мора стати на међу овој нашој сусјетки грабљивици“.

Предавач није пошљедњу реченицу потпуно изговорио а публика је почела да одаје изразе силна негодовања против Аустрије. Са свих страна се викало: Доље са Аустријом, рат грабљивици!“ Један од присутних донио је слику аустријског цара и загазио је. Публика је бурно запљескала. За тим је са узвицима: „Доље са аустро-угарском монархијом“ напустила дворану и манифестовала је своја осјећања дуго кроз одеске улице.

Пред страховитим откровењима. Под овим насловом новосадском „Бранику“ пишу из словенских бечких кругова ово:

„Не треба ни мало да се чудите очајању клерикалних кругова или такозване црне армаде, које се јавља пред скорим падом Скадра. Кад се освоји Скадар, доћи ће се међу осталим, до **страховитих откровења**. Та ће откровења бити политичке и вјерске природе, и манастирска скривштва и **подрезива** рећи ће своју Тада ће на два места у Риму, према томе дакле и на Квириналу, сазнати многу интересантну ствар, можда далеко интересантнију, него што су биле оне у призренским откровењима, која су, ушљед хладнокрвности србијанске владе, за широку јавност остала тајна — бар за сада“.

„Браник“ ово саопштење доноси на засебном мјесту и нарочитим крушним словима, дајући већу важност овом интересантном али не и невјероватном саопштењу.

Предавање о Црној Гори. Као што аустро-босанско-херцеговачки савез интересачата јавља, уз његово судјеловање држао је грађевински инжењер Рајмунд Јанеш предавање о акутним пројектима водене снаге у Босни, Херцеговини и Црној Гори. Том приликом предавач је констатовао да у овим земљама, а особито у Црној Гори, има велики број водовода, који би се врло лијепо и корисно могли употребити.

Још нешто о „Хамидији“. Један грчки ратни брод узатио је њемачки брод „Ирмингард“ и одвео га у Пиреј. Према писању грчког листа „Емброса“, то се збило овако: „Ирмингард“ накрсан намирницама, угљеном и муницијом, а снабђен радиотелеграфским апаратом пошао је под њемачком заставом да тра-

жи „Хамидију“ и да је снабдије свима потребама. Налазећи се у Средоземном Мору овај њемачки брод послао је овај радиотелеграм: „Ја сам на тој и тој ширини у Средоземном Мору. Дођите и узмите своју провизију.“ Тај радиотелеграм ухватио је грчки дестројер „Јеркос“ и одговорно је да ће доћи одмах и пријавио се као командант „Хамидије“. Кад је „Јеркос“ дошао на означено мјесто, узатио је „Ирмингард“ и одвео га у Пиреј.

Трагична смрт брата Херцеговца. У циљу обављања вјесних послова војничке природе првом половином прошлог мјесеца између осталих грађана био се упутио к Ловћену и Перо Ристов Војчић, Херцеговац. Како је утврђено исказима другова му, Војчић је одавде пошао по подне, када је овладао врло јак мраз и у путу био необично распозожен: на више мјеста уз пут, одвајајући се од сапутника, дошао је до близу такозваних Долова и ту застао, жалећи се да му је поздило, те с тога да се мора вратити на Цетиње. Истом приликом је и свој огртач из сажалења дао једном свом другу, рекав му, да ће он часом стрчати на Цетиње и тако се упутио пријечем између два упоредна колска пута до у пријестранку код зване Бабине Крушке више Очичића, гдје је, као и по околним мјестима, био снијег у висини од 1—1½ метра, и ту застао, несумњиво ушљед нагле студени, која је код Војчића имала за пошљедицу и његову физичку изнемоглост.

На глас нашим властима, а послје неколико дана, да се Војчић није вратио на Цетиње, ове су предузеле све потребне мјере за његов проналазак, али су ове остале безуспјешне стога, што је тада пок. Војчић био у снијегу. Тек 14. овог мјесеца касно у вече чобанчад очичићска наишла су на Војчићев љеш и о томе су одмах извијештене управне и судске власти, које су са једним од љекара суградана онамо пошле, учиниле потребни судско-медицински увиђај и мртво тијело покојника донијели и смјестили у капели Болнице „Данило I“, уз сарадњу још неколико љекара, гдје се, као и на лицу мјеста, констатовало да је сасма у цјелости и да на истом не постоји ма каквих изгледа, које би и најмању помисао могле пружити на то да је пок. Војчић од некога зло нападнут и убијен. Шта више код њега се нашао: његов сат с ланцем, разна писма, а уз то и новац у износу 27 перпера и 10 пара, као и два новчаника и једна фотографија, што, вјероватно, не би био случај, кад би Војчић био од зликовачке руке нападнут.

И секција, извршена сјутрадан, показала је да се Војчић помео (смрзао).

Наведено износимо ради тога, да би и покојникова родбина и свако заинтересовани знао стварни узрок смрти помешаног Војчића, чију смрт као племенитог брата Херцеговца јако жалимо.

ОГЛАСИ

ОГЛАС

Стављам на знање, поштованој публици из унутрашњости, и са стране, да је већ готова моја колекција:

НОВИХ, ДОПИСНИХ КАРТА

ИЗ

ЦРНОГОРСКО-ТУРСКОГ РАТА.

Дописнице су са оригиналним и најинтересантнијим снимцима, који су до сад изашли.

Поруџбине примаам, и одпремам на веће и мање количине; ко жели купити, нек затражи списак са означеним цијенама.

Ст. Бар.

С поштовањем:

РАДОВАН В. МИЛИОVIЋ

П. п. бр. 3. 1.3 ТРОВОЈНА ДОПИСНИХ КАРТА

ЦЕНТРАЛА:
ТРЕБИЊЕ (Херцеговина)

ТРАВУНИЈА

ФИЛИЈАЛА:
ГРУЖ (Далмација)

трговачко, индустријско, отпремачко, комисионо и агентурно дионичарско друштво.

Велико складиште сваковрсног пираног дрва: дасана, мурала, јеловог, пињевог, храстовог, буновог, сировог и куханог. Паркета бунова и храстова.

греда тесаних сваке димензије. горивог дрва и енглешког каменог угљена.

из 1911. год.

П. п. бр. 39. 44—54

Све уз врло умјерене дневне цијене.